

# **Sjukhussammanslagning - en kvalitativ analys av upplevelser bland svenskspråkiga individer**

Ida Herrgård

Examensarbete

Akutvård

2017

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Akutvård
Identifikationsnummer:	6016
Författare:	Ida Herrgård
Arbetets namn:	Sjukhussammanslagning - en kvalitativ analys av upplevelser bland svenskspråkiga individer
Handledare (Arcada):	Daniela Karbin
Uppdragsgivare:	Arcadas patientstärkhets- och lärocenter (APSLC)
<p>Sammandrag:</p> <p>I Finland genomförs som bäst en social- och hälsovårdsreform. I och med reformen kommer specialistsjukvårdsjourerna att centraliseras till 12 sjukhus. Vasa centralsjukhus är inte ett av dessa 12 sjukhus, och förlorar därmed sin fulljourstatus. Eftersom en stor del av invånarna i Vasaregionen är svensktalande har heta diskussioner i lokaltidningarna väckts kring hur servicen på svenska kommer att fungera då delar av vården flyttas till finskspråkiga Seinäjoki.</p> <p>Syftet med denna studie är att analysera hur de svenskspråkiga individerna i Vasaregionen upplever sjukhussammanslagningen. Den specifika forskningsfrågan lyder:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Hur upplever den svenskspråkiga minoriteten sjukhussammanslagningen i Vasa regionen?</li> </ul> <p>Metoden som används i studien är kvalitativ textanalys. Ledare och insändare i lokaltidningen Vasabladet har analyserats och reflektioner mot tidigare forskning har gjorts. Sammanlagt 65 Vasablad har granskats. Dessa 65 har efter analys reducerats till 29 stycken. Ur dessa 29 Vasablad används 35 insändare i resultatet.</p> <p>I resultatet framkommer att man via insändare uppmanar folk att hålla ihop – att man är starkare tillsammans. Samtidigt skrivs om att det ännu finns hopp för framtiden, när det gäller svenskan och fulljouren. I insändarna framkommer även mycket känsla av diskriminering och det tas upp om rättigheter till service på svenska</p>	
Nyckelord:	Social-och hälsovårdsreform, upplevelser, språkminoritet, Vasabladet, Vasa centralsjukhus, patientsäkerhet, modersmål
Sidantal:	25
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	25.5.2017

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Emergency Care
Identification number:	6016
Author:	Ida Herrgård
Title:	Hospital merger - a qualitative analysis regarding experiences among Swedish-speaking individuals.
Supervisor (Arcada):	Daniela Karbin
Commissioned by:	Arcada Patient Safety and Learning Center (APSLC)
<p>Abstract:</p> <p>Social and health care services is currently going through a reform in Finland. Through the reform, special emergency care will be concentrated to 12 hospitals. Vaasa Central Hospital is not one of these 12 hospitals, and thereby it loses its status as a complete emergency care hospital. Since a large share of the residents in the Vaasa region are Swedish-speaking, hot discussions have started in the local press regarding how service in Swedish can be guaranteed after a part of the health care is moved to the Finnish-speaking Seinäjoki.</p> <p>The aim of this study is to analyze how Swedish-speaking individuals experience the hospital merger in Vaasa region. The specific question of the study is:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• How is the Swedish-speaking minority experiencing the hospital merger in the region of Vaasa?</li> </ul> <p>The method used in this study is qualitative text analysis. Letters to the editor of the daily local newspaper Vasabladet were analyzed and reflected against previous research. A total of 65 Vasabladet were reviewed. The amount of papers were reduced to 29 after analysis. A total of 35 analyzed letters are found in these 29 letters.</p> <p>The result shows that it calls on the Swedish-speaking individuals to keep together and that there is still hope for the future, regarding the Swedish language and the special emergency care. The result also shows that some are experiencing discrimination when they feel they will not get care in Swedish after the hospital merger.</p>	
Keywords:	Social- and health care reform, experiences, language minority, Vasabladet, Vasa central hospital, patient safety, mother tongue
Number of pages:	25
Language:	Swedish
Date of acceptance:	25.5.2017

# INNEHÅLL

<b>1</b>	<b>Inledning.....</b>	<b>5</b>
<b>2</b>	<b>Teoretisk bakgrund.....</b>	<b>6</b>
<b>3</b>	<b>Syfte och forskningsfrågor .....</b>	<b>7</b>
<b>4</b>	<b>Tidigare forskning .....</b>	<b>8</b>
<b>5</b>	<b>Metod.....</b>	<b>12</b>
<b>6</b>	<b>Forskningsetik .....</b>	<b>13</b>
<b>7</b>	<b>Resultat .....</b>	<b>14</b>
7.1	Gå samman och ge inte upp .....	15
7.2	Rättigheter och diskriminering.....	16
7.3	Övrigt.....	17
<b>8</b>	<b>Diskussion och kritisk granskning.....</b>	<b>18</b>
	<b>Källor .....</b>	<b>21</b>
	<b>Bilagor .....</b>	<b>24</b>

## 1 INLEDNING

I ett land där majoriteten av befolkningen pratar finska, och i och med att landet blir allt mer mångkulturellt, är det av stor betydelse att behärska språken finska, svenska och engelska. Vikten av att få vård på sitt modersmål framkommer bland annat i en amerikansk studie där det framhävs att patienter som inte hade engelska som modersmål var mera missnöjda med vården, och i vissa fall undvek att söka vård för sjukdom (Green et al. 2005, s.1050). Språkfrågor blir aktuella när det gäller sjukhussammanslagningar i ett tvåspråkigt land som Finland. Finska regeringens förslag att förnya social - och hälsovården genom att centrera vården till 12 större sjukhus i landet leder eventuellt till att vissa delar av jourverksamheten i Vasa, en ort med hög andel svenskspråkiga invånare, flyttas över till Seinäjoki centralsjukhus. (Leiwo, 2016) Kunde en sådan sammanslagning sänka den upplevda nivån på vården som svenskspråkiga får, om personalen inte kommunicerar på patientens modersmål?

Detta ämne blir även aktuellt i och med den ökade invandringen. Enligt statistik från Migrationsverket fanns den 31.12.2014 28 stycken mottagningscentraler för flyktingar, jämfört med samma tidpunkt 2015, då Finland hade 212 mottagningscentraler. Antalet boende på centralerna hade på ett år ökat från ca 3450 till 29800 flyktingar (Vastaanottotilastot, 2016). Kunde det öka välbefinnandet bland immigranter om man tog i beaktande vikten av att få kommunicera på det egna modersmålet inom vården?

Länder med två nationalspråk, och migration överlag är globalt förekommande fenomen, och det har redan forskats flitigt i frågan om vård på modersmålet. När det nu är aktuellt med språkfrågor inom vården i Finland, är det av intresse att undersöka hurdana upplevelser den finlandsvenska minoriteten har inför sjukvårdsreformen. Intresse för ämnet väcktes i och med att jag själv hör till den svenskspråkiga minoriteten, och genom släkt och vänner kommer i kontakt med spekulationer kring hur vården kommer att påverkas. På samma sätt spekulerar jag i hur patienter upplever vården jag ger när vi inte delar samma modersmål.

## 2 TEORETISK BAKGRUND

*"Vård- och landskapsreformen är en av de största reformerna av förvaltningen och verksamhetsformerna som någonsin genomförts i Finland. Förändringen berör hundratusentals människors arbete och servicen för alla medborgare. Förändringarna gäller även finansieringen, styrningen och beskattningen av social- och hälsovården. Målet är att ordnandet av social- och hälsovårdstjänsterna och andra regionala uppgifter överförs till de nya landskapen 1.1.2019."* (Social- och hälsovårdsministeriet & Finansministeriet, 2017)

I Finland genomförs idag en social - och hälsovårdsreform. Reformen genomförs av staten och kommunerna. Tanken är att överföra ansvaret för anordnandet av social - och hälsovårdstjänster från kommunerna, till 18 nya landskap. Målet med reformen är att minska hälso - och välfärdsskillnader mellan människor, trygga möjligheten till social - och hälsovårdstjänster för alla, samt att ta i bruk de effektivaste verksamhetsätten inom social - och hälsovårdstjänster. Målen baseras på det faktum att finlands befolkning blir allt äldre, och mer individuella tjänster krävs. I nuläget varierar utbudet av tjänster kommunerna emellan. Dessutom skall den ekonomiska belastningen på offentliga sektorn minska. (Social- och hälsovårdsministeriet & Finansministeriet, 2017)

I november 2015 satte Finlands regering riktlinjer för reformen av sjukhusnätverket och samjouren. Den mest krävande vården koncentreras till 12 sjukhus i landet. Syftet grundar sig på bland annat patientsäkerhetsfrågor - man säkerställer tillräckligt kunnande på den vårdande enheten. Samtidigt försöker man sänka kostnaderna för staten. Tanken är också att centraliseringen skall öka jämlikheten i vårdtillgång genom att den i allmänhet skall minska tiden det tar för att få akut, krävande sjukvård. *"För hälften av finländarna blir restiden till närmaste sjukhus med omfattande jourerhet under 30 minuter och för 80 procent under 50 minuter."* (Social- och hälsovårdsministeriet & Finansministeriet, 2017)

De sjukhus som inte erbjuder fulljour, har fortsatt samjour, vilket innebär att man fortfarande tillgodoser primärvård och viss specialistvård dygnet runt. Det är alltså de mest krävande ingreppen som koncentreras till de tolv sjukhusen med fulljour. I och med centraliseringen av specialsjukvården, framhålls det som viktigt att lokalvården

erbjuder mera mångsidiga tjänster, och att hälsostationer och dylika mottagningar håller öppet även under helger och kvällstid. Ett viktigt verktyg när det gäller jämlika möjligheter till vård och tillgång till tjänster är digitalisering. Informationssystem och elektroniska tjänster skall i längre utsträckning stöda personal och klienter inom social- och hälsovården. (Social- och hälsovårdsministeriet & Finansministeriet, 2017)

I den nya social- och hälsovårdsstrukturen kommer klienten ha rätt att få service på något av nationalspråken, finska eller svenska. Tjänster och förvaltning skall ordnas på båda språken, om det i landskapet ingår både svensk- och finskspråkiga eller tvåspråkiga kommuner. *"Av de föreslagna landskapen kommer sex stycken att bli tvåspråkiga. Frånsett Österbotten kommer svenska att vara minoritetsspråk i de övriga landskapen"* (Social- och hälsovårdsministeriet & Finansministeriet, 2017). Detta enligt språklagen, som säger att Finland har två nationalspråk; finska och svenska. Hälso- och sjukvårdslagen preciserar att sjukvårdsdistriktet skall kunna betjäna klienterna på svenska och finska, ifall det i distriktet ingår både svensk- och finsk,- eller tvåspråkiga kommuner. (Språklagen 1§, Hälso- och sjukvårdslagen 6§)

### **3 SYFTE OCH FORSKNINGSFRÅGOR**

Syftet med studien är att göra en kvalitativ analys av upplevelser kring sjukhussammanslagningen som är aktuell mellan Vasa och Seinäjoki. Den specifika forskningsfrågan lyder:

- Hur upplever den svenskspråkiga minoriteten sjukhussammanslagningen i Vasa regionen?

## 4 TIDIGARE FORSKNING

I kapitlet sammanfattas tidigare gjorda studier i ämnet kommunikation patient och vårdare emellan. Sökning av vetenskapliga artiklar har gjorts i november 2016 på databaserna Google Scholar, PubMed och Cinahl. Sökningarna har gjorts med olika kombinationer av sökorden *health care, nursing, quality, language barriers, native language, bilingual* och *mother tongue*. Sökningarna gav många träffar som vid första anblick av rubrik verkade relevanta för arbetet. Artiklarna granskades närmare via abstraktet, och därefter valdes sex artiklar ut som närmare sammanfattas i detta kapitel. Studier som inte behandlade kommunikation mellan vårdare och patient exkluderades. Det riktiga antalet träffar motiverade även en begränsning till forskning som publicerats år 2010 eller senare. Undersökningarna har skett i Amerika, Sverige och Australien.

Att den ökade invandringen i västländerna ställer högre krav på vårdpersonal konstateras snabbt i Fatahi et.al's forskningsartikel från 2010. I studien som är gjord i Sverige har man undersökt röntgenskötares upplevelser kring undersökning av patient som inte pratar det inhemska språket. I den kvalitativa studien framkommer att behov av en översättare är starkt förknippad med typen av undersökning, och att det speciellt vid diskussion kring komplikationer och bieffekter av ingrepp krävs översättare för att säkerställa att informationen uppfattas korrekt av patienten. Som översättare rekommenderas inte närstående eller andra vårdare. Samtidigt så uppstår problem ofta med professionella översättare på grund av bristande kunskaper inom röntenvård- och terminologin. Forskningsgruppen rekommenderar slutligen att man tydligt för fram en individuell patients behov av översättare, samt att man förbättrar undervisningen i kommunikation med människor av annan kulturell bakgrund. (Fatahi et.al. 2010)

Att språkbarriärer inte bara ökar kraven på vårdare, utan rentav kan kan utgöra livsfara framhävs i en studie gjord i Australien, där man undersökt interaktionen mellan vårdare och patient i fall där parterna inte delar modersmålet. I undersökningen framhävs även att vårdpersonalen allt oftare har utländsk bakgrund, och att det i många fall händer att varken patienten eller vårdaren kan kommunicera sinsemellan på det egna språket. Det här utgör en ytterligare förhöjd risk för missförstånd. Författarna referar i arbetet till evidens för att det i högre utsträckning förekommer missförstånd i de fall där vårdaren använder sig av annat språk än modersmålet. (Roberts, 1994)



Vårdaren kan inte uttrycka sig lika nyanserat, och patienten missförstår allvaret i en situation och riskerar i värsta fall att exempelvis avstå från livräddande vård. Till det här relaterar även en studie gjord i USA där man undersökt hur pass bra kontroll över blodsockernivån latin-amerikaner med svag engelska och som lider av diabetes har. I studien framkommer skillnader som pekar på att de som får vård på det egna modersmålet i högre grad klarar av att sköta sin sjukdom. (Fernandez et.al. 2011).

Utöver dylika risker utgör kommunikationssvårigheter även en viss psykisk stress för patienten. Precis som Fatahi et.al uttrycker i sin forskning, så framhäver även forskarna i den australiensiska studien det faktum att olika kulturella bakgrunder spelar viss roll i hur individer uttrycker känslor och upplever sjukdom. (Meuter et.al., 2015)

I en färsk undersökning från 2016 gjord i USA tar Steinberg et.al fasta på mödrars upplevelser kring språkbarriärer vid pediatrik vård. Data samlades in via kvalitativa intervjuer som varade 25-90 minuter. Mödrarna som deltog hade uppsökt vård för sitt barn på olika typer av vårdenheter, så som akutavdelning, hälsovårdsstation, barnavdelning och andra typer av specialvård, exempelvis tandvård. Mödrarna hade alla latin-amerikansk bakgrund med spanska som modersmål, och uppsökte vården i USA. I resultatet framkom sex stycken teman:

**"Kampen för att hantera språkbarriärer"** - En del mammor beskrev hela vårdprocessen som en enda kamp, att man fick kämpa för att få tid bokad för undersökning, kämpa för att få förklarar detaljer kring t.ex. vaccination och kämpa för att få en tolk med vid besöket på vårdinstansen. I de flesta fall agerade en tvåspråkig person ur personalen på instansen som översättare.

**"Tvåspråkiga möten att föredra"** - Flera mammor övervägde att resa längre sträcka eller längre kötider för att kunna få vård på spanska. I valet mellan att använda en översättare eller ha en tvåspråkig vårdare, föredrogs starkt den tvåspråkiga vårdaren. Ett möte med en tvåspråkig vårdare lättade på kommunikationen och ökade förståelsen "Det finns inget som att kunna fråga på sitt eget språk", hade en mamma uttryckt i intervjun.

**"Negativa fördomar mot översatta möten"** - I de fall mödrarna inte fick tillgång till tvåspråkig vårdare, men kunde få med en tolk till mötet, valde de ofta hellre att 1) ta med en annan familjemedlem med nöjaktiga kunskaper i engelska till mötet eller att 2) ifall vårdaren hade några som helst kunskaper i spanska, att hen ändå använde sig av det så gott det gick. De mödrar som använt sig av tolk i mötet klagade i vissa fall på kvalitén i översättningen, och att det är svårt att hänga med när man inte så lätt bara kan ställa frågor.

Mödrarna kände ofta att vårdare-patient - förhållandet underskattades, och att de inte riktigt fick den tillit de ville ha i situationen. En viss tidspress hade även upplevts under möten där översättare närvarade. De mammor som inte hade använt sig av översättare uttryckte liknande fördomar under intervjun. Till följd av brist på översättare, eller dåliga erfarenheter av tidigare översatta möten hade lett en del mammor till att betala utomstående individer med kunskaper i både engelska och spanska för att översätta möten. Detta var oftast heller ingen bra lösning, eftersom kvalitén i dessa fall inte alltid var så hög, samt att kostnaderna kunde vara betydande.

**""Klara sig" på begränsade språkkunskaper"** - I den här delen diskuterades upplevelser av möten där man inte hade tillgång till översättare eller tvåspråkig vårdare. Alla mammor såg inte problem i situationen, utan nöjde sig väl med att vårdaren gjorde så gott hen kunde på mycket begränsad spanska. Andra mammor hade upplevt eller såg potentiella problem i fall där man "klarat sig" utan översättare. Missförstånd kring medicinering eller viktig information kring kirurgiska ingrepp kom upp som exempel i situationer som uppstått när översättare inte närvarat. Meningar som "Det är bättre att ha en översättare i stället för att prata lite på spanska och lite på engelska" uttrycktes. Alla deltagare sade sig ändå vara villiga att "klara sig" utan översättare eller tvåspråkig vårdare, ifall det inte fanns tillgängliga.

**"Rädd att vara till börda"** - Flera mammor kände att de orsakade extra börda i och med behovet av extra språkstöd, och undvek att ställa frågor eller klargöra saker i samband med möten. En del väljer att "klara sig" utan översättare, på grund av rädsla för att pekats ut för sitt behov av stöd i kommunikationen, och därmed också vara till extra belastning.

**"Stigma och diskriminering orsakat av språkbarriärer"** - Deltagare gav flera exempel på situationer där de upplevt diskriminering på grund av språkbarriärer. Bland annat uttrycktes känslor av rasistiskt bemötande på sjukhus, och fall där vårdaren haft en förnedrande attityd mot mammorna för att de inte pratat engelska.

Överlag var deltagarna i undersökningen missnöjda och uttryckte frustration över upplevelsen av vården. En förbättring av språkservice krävs för att höja säkerhet, kvalitet och upplevelse bland latin-amerikansk population med svagare engelska. Vårdare som vill använda ett andra språk i arbetet bör behärska språket i fråga till en viss grad för att inte riskera patientsäkerheten. Det är ändå rätt ovanligt att språkkunskaperna skulle testas, och det anses svårt att dra en gräns för vad som är godkända prestationer. (Steinberg et.al. 2016)

Vikten av språkundervisning för vårdare med nöjaktiga kunskaper i ett andra språk lyfts fram, och forskarna hänvisar till Cowden et. al's artikel *Getting past getting by: Training culturally and linguistically competent bilingual physicians* från 2012, där man presenterar ett undervisningsprogram för läkarstuderande. I programmet gör studerande med spanska som andra språk praktik på mottagning för spanska talande patienter. Patientkontakt övervakas av en tvåspråkig läkare samt med en översättare närvarande. (Flores et.al, 2012)

Översättarens roll är att säkerställa att inga missförstånd sker, samt att ge någon form av kritik för språkanvändningen efter mötet med patienten till studenten. Den övervakande läkaren tar emot rapport på spanska från läkarstudenten, vilket bidrar till att terminologin inom området kontinuerligt repeteras. Målet för programmet är att erbjuda vård på modersmålet åt människor med spanska som modersmål, samt att ge möjlighet för effektiv utveckling av ett andra språk för läkarstuderande i en säker miljö. Studenten tränas dessutom i att samarbeta med översättare. Slutligen framhåller författarna vikten av tillräckliga språkkunskaper inom vården, och att de - på ett sätt eller annat, bör tränas och utvärderas. Denna slutsats stärks genom Steinberg et. al's evidens för hur positivt tvåspråkiga vårdare värderas och den språkliga kompetensens bidrag till patientsäkert arbete. Vid patientmöte med översättare närvarande, är det även där viktigt att översättaren är utbildad för uppgiften (Flores et.al, 2012)

## 5 METOD

I detta examensarbete undersöks upplevelser hos individer och därför används som en kvalitativ forskningsmetod. Genom att använda en kvalitativ forskningsmetod kommer man åt information om hur ett fenomen upplevs eller dess egenskaper. Metoden svarar på frågor av typen "Hur känns det?", "Vad handlar det om?" och "Vad betyder det?". (Widerberg, 2006. s. 15-17, 156-160)

Det finns olika sätt att kvalitativt samla och analysera material. Den specifika typen av analysmetod för detta examensarbete är textanalys. Genom att analysera text får man fram hur människors upplevelser av ett fenomen kommer till uttryck i text. Till skillnad från en intervjuinsamling till exempel, där parterna påverkas av den föreställning av genre som intervjun har, så påverkas inte analysen av en text på samma sätt. Vid analysen tar man fasta på diskurser i texten. *"Diskurser är ett slags metasamtal som omfattar strukturerade övertygelser, rationaliteter, logiker och kunskapsformer som alla i ett samhälle förhåller sig till då de fattar beslut, argumenterar och prioriterar"* *"Diskurserna kan överlappa och understödja varandra, men de kan också stå i ett motsättningsförhållande"*. (Widerberg, 2006. s. 15-17, 156-160)

Kvalitativ textanalys kräver ofta ett rätt stort materialurval som bakgrund till de resonemang som förs. Därför begränsas också materialet som ingår i slutrapporten. Valet av texterna bör motiveras. Man kan till exempel välja att ta med de textavsnitt som är typiska för många personers förhållningssätt till en viss fråga. (Widerberg, 2006. s. 15-17, 156-160)

Textanalys kan indelas i helhetsanalys och delanalys. En helhetsanalys bygger på tre faser; val av problemområde, formulering av frågeställning och systematisk analys. Metoden kan användas för att ställa teoretiska uppfattningar mot empiriskt material. Allt material som samlats ihop genomgås och analyseras systematiskt. Problemområden och relevanta återkommande detaljer noteras. Därefter ställs den samlade informationen mot hypoteser eller tidigare forskning. Resultaten kan korrelera med problemområden i fokus, samtidigt som de kan ge nya perspektiv och insikter i ämnet. (Holme&Solvang. 1997. s.141-144)

En delanalys förutsätter att man kan kategorisera specifika utsagor i analys texten, och beräkna dem. Utsagorna kan vara t.ex. uppfattningar och värderingar som framkommer i texterna. Baserat på ord eller påstående grupperas de i underkategorier, varefter de beräknas, för att sedan ge en uppfattning om vilka värderingar och uppfattningar som anses viktiga baserat på de analyserade texterna. Tolkningsproblem i denna form av analys förekommer ofta t.ex. när ett ord nämns ett flertal gånger av en intervjuad person. När inga klara slutsatser kan dras, används en kombination av både helhetsanalys och delanalys. "*Den kombinationen ger en kvalitativ förståelse, som samtidigt utgör en mer handfast dokumentation av vad vi kommit fram till*" (Holme&Solvang, 1997. s.141-144)

I detta arbete används blandningen av helanalys och delanalys som metod. Texterna analyseras och grupperas enligt hur vanligt förekommande specifika begrepp är. Grupperingen sker enligt tolkning av utsagor. Det är alltså mer en helhet som tolkas, inte enskilda ord som bestämmer gruppering. Kategoriseringen reflekteras sedan till den tidigare forskningen, för att se om upplevelserna korrelerar med varandra.

## **6 FORSKNINGSETIK**

Yrkeshögskolan Arcada har förbundit sig till att följa riktlinjer för god vetenskaplig praxis. Det innebär att man vid bland annat examensarbeten skall iaktta goda etiska principer. Det är Forskningsetiska delegationen i Finland som år 2012 gett ut dessa riktlinjer. I och med att forskning sker i allt mer samarbete internationellt, rekommenderas det att man följer riktlinjerna, eftersom de är internationellt godkända värderingar. (Arcada, 2014)

För en forskare innebär god vetenskaplig praxis enligt de angivna riktlinjerna att man är ärlig och noggrann i sitt arbete, att man använder sig av metoder som uppfyller kriterier för vetenskaplig forskning och att dessa är etiskt hållbara. Andras arbeten skall respekteras, och hänvisas till på korrekt sätt. I examensarbetsprocessen eftersträvas dessa riktlinjer genom ett kritiskt granskande av material, ett strukturerat arbetsupplägg och konsekvent källhänvisning. Rapportering och lagring av data enligt krav som vetenskapliga data förutsätter, samt anskaffning av forskningstillstånd inklusive

eventuell etisk förhandsbedömning som vissa områden kan kräva, bör tas i beaktande och vid behov ordnas. I detta arbete analyseras redan offentligt publicerade individers åsikter. Detta gör att inget särskilt forskningslov bör erhållas. Personerna bakom insändarna har själva valt att antingen sätta namn under insändarna, eller att vara anonyma. Studien är inte på så sätt känslig att den skulle kräva extra etiska bedömningar. Utöver dessa riktlinjer bör man iaktta öppen och ansvarsfull kommunikation vid publicering av resultat. (Forskningsetiska delegationen, 2012)

När man avviker från god vetenskaplig praxis, så skadas den vetenskapliga forskningen. Det kan identifieras tre typer av avvikelser enligt riktlinjerna för god vetenskaplig praxis; oredighet, försummelse och övriga ansvarslösa förfarande. (Forskningsetiska delegationen, 2012)

## **7 RESULTAT**

I kapitlet sammanfattas de ledare och insändare som gjorts i tidningen Vasabladet angående sjukhussammanslagningen mellan Vasa och Seinäjoki. I studien granskas insändare ur de 65 utgivna Vasablad, som utgavs under tidsperioden 12.11.2016-31.1.2017. Valet av den specifika tidsperioden baserar sig på att social- och hälsovårdsutskottet röstade emot omfattande fulljour för Vasa centralsjukhus 12.12.2016 (Ebbe&Wahlström, 2016).

Ämnet har debatterats hett både före och efter beslutet. Sammanlagt togs 55 utgåvor av Vasabladet från tidsintervallet med i en primäranalys. Dessa utgåvor innehöll alla insändare som på något sätt rörde social- och hälsovårdsreformen. De tio tidningar som uteslöts i detta skede innehöll alltså inga insändare som på något sätt berörde sjukhussammanslagningen. Därefter exkluderades de Vasablad med insändare som inte hade med språkfrågor att göra.

I en sekundäranalys formades två typer av underkategorier. Kategorierna grundas på hur frekvent det görs insändare som relaterar till rubriken på kategorin. Rubrikerna innehåller en sammansättning av uttryck. I analysen framkommer att det är vanligt förekommande att tangera båda uttrycken i samma insändare. Dessutom redogörs kort

för uttryck som direkt kan relateras till tidigare forskning. i slutet av kapitlet. 65 Vasablad reduceras slutligen till 29 efter analys.

Totalt citeras och hänvisas till 35 insändare och ledare i kapitlet. Till inklusionskriterierna hör att artikeln faller in under någon av huvudkategorierna, alltså de ämnen som det mest frekvent skrivs om. Utöver det inkluderades fyra artiklar som relaterar väl till tidigare forskning, samt två artiklar som visar att allt som skrivs inte argumenterar mot en sjukhussammanslagning. De artiklar som exkluderas i resultatredovisningen rör främst ekonomiska och rent politiska aspekter i ämnet. Närmare hänvisning till artiklarna som används finns som bilaga.

Utgående från textanalyserna kan man utmärka två huvudkategorier som skribenterna frekvent skriver om; "Gå samman och ge inte upp" och "Rättigheter och diskriminering". Utöver dessa ingår även en tredje "Övrigt"-kategori, där upplevelser som direkt relaterar till tidigare forskning placerats.

## **7.1 Gå samman och ge inte upp**

I takt med att svenskspråkiga uttrycker missnöje över sjukhusreformen på olika sätt och vis, och hoppet för att få behålla fulljour på Vasa centralsjukhus försvann, väljer en stor del av de som gör insändare till Vasabladet att uppmana det finlandssvenska folket till att inte ge upp, utan ena sig och kämpa för rättigheten till service på svenska. Man riktar sig till hela svenskspråkiga Österbotten, och beskriver hela reformen som ett hot mot det svenska språkets ställning i landet. *"Det är ändå upp till oss själva om vi vill att svenskan i Finland ska fortleva som ett levande språk"* (Vasabladet, 14.12.2016, 22.12.2016).

Även om Vasa centralsjukhus förlorade fulljouren, lyfter man fram potentialen för utveckling i Österbottens region. Utvecklingen sker genom samarbete. (Vasabladet 6.12.2016) *"Det handlar om att ytterligare fördjupa samarbetet mellan våra kommuner, och det kommer vi att göra. Tillsammans är vi starka"*(Vasabladet, 27.1.2017). På lite samma sätt uttrycker sig en skribent i Vasabladet från den 25.1.2017; *"I kampen för ett sjukhus med omfattande jour i Vasa deltog alla partier och en stor skala människor från*

*hela Österbotten ställde upp för att försvara Vasa. Hoppas så sker också i framtiden." "Make Vasa great".*

I vissa fall väljer man att ta fasta på och sätta hopp till president Sauli Niinistös uttalande om att svenskspråkiga kan skickas till Seinäjoki för vård först när man kan garantera svensk service (Vasabladet 13.1.2017). I andra fall konstateras att skadan redan är skedd, men att det inte innebär världens undergång, utan att Österbotten är starkt och hoppet för svenskan lever vidare (Vasabladet 18.1.2017). En del väljer att förespråka kommunsammanslagningar i sambandet, i förmodan om att en större stad sätter kraftigare avtryck när man argumenterar för fortsatt fulljour för Vasa centralsjukhus (Vasabladet, 12.11.2016, 11.12.2016, 20.12.2016, 22.12.2016, 24.1.2017, 28.1.2017). Även förslag och stöd för medborgarinitiativ lyfts fram (Vasabladet, 14.12.2016, 20.1.2017)

## **7.2 Rättigheter och diskriminering**

Baserat på det analyserade materialet, känner sig den finlandssvenska minoriteten överlag förbisedda och diskriminerade som minoritet. *"Vi har sett hur svenskan gång på gång trakasseras..."* (Vasabladet, 16.12.2016), och *"Detta beror på att vi har en regering som är synnerligen fientligt inställd mot svenskan"* (Vasabladet, 27.12.2016). Man riktar kritik mot beslutsfattare, och deras "föraktfulla inställning mot svenskan" (Vasabladet, 17.11.2016). Det hänvisas till rättigheten att få service på båda inhemska språken, svenska och finska (Vasabladet, 9.12.2016, 17.12.2016, 20.12.2016).

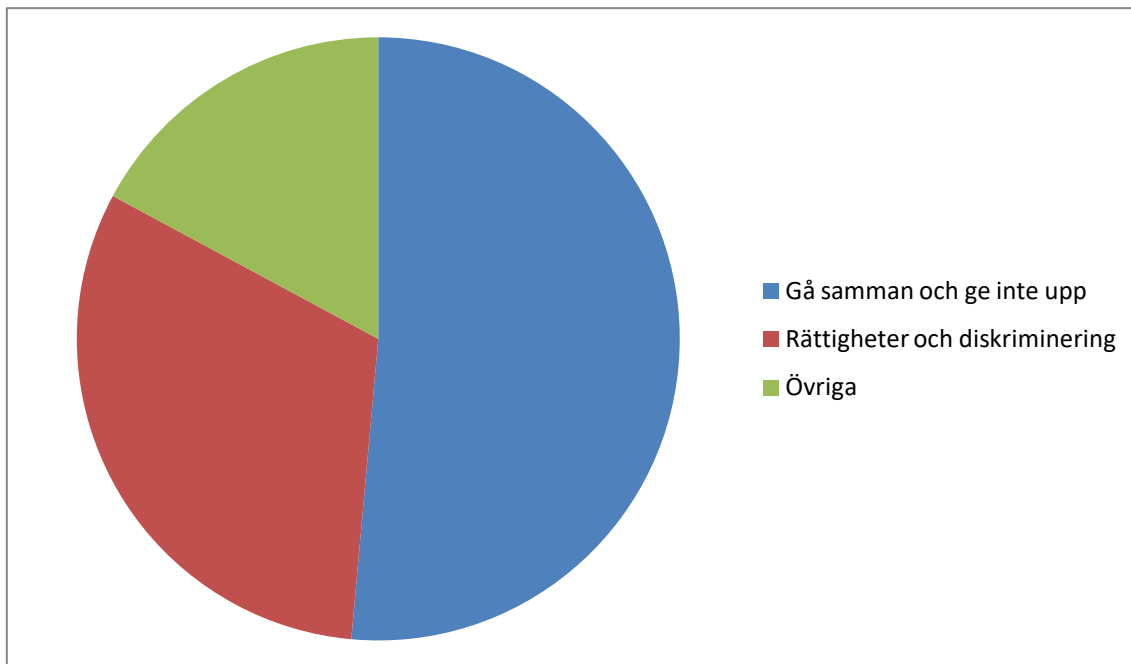
Man understryker att det inte är en specialrättighet för svenskatalande. *"För språkmajoriteten tenderar språkliga rättigheter att framstå som specialrättigheter, inte som de grundläggande rättigheter de är"* (Vasabladet, 8.12.2016). Det framkommer att det finns två lösningar för att trygga service på svenska. *"Regeringen har nu två alternativ. Antingen så går man in för en 12+1 modell, där också Vasa centralsjukhus får rätt till omfattande jour dygnet runt eller så slår man fast på lagnivå att Seinäjoki centralsjukhus måste kunna betjäna patienterna också på svenska"* (Vasabladet, 10.12.2016).



Det uppmanas till samarbete för att trygga rättigheterna. *"Jourreformen var ett talande exempel på en allt mer oroväckande politisk utveckling, där regeringen låter ekonomiska intressen köra över de grundläggande rättigheterna* (Vasabladet, 23.12.2016). Lagförslaget om att ge 12 sjukhus fulljour, och att Vasa centralsjukhus inte är ett av dem, ses som *"öppet diskriminerande av den finlandsvenska minoriteten"* (Vasabladet, 10.1.2017). *"Vårdreformen har karaktären av en språkfråga, och berör rättigheterna för de svensktalande finländarna* (Vasabladet, 12.1.2017).

### **7.3 Övrigt**

Utöver de två tidigare huvudkategorierna, lyfts även fram uttryck som direkt kan relateras till den tidigare forskningen. Patientsäkerhetsaspekten framkommer klart i en artikel från 19.11.2016 i Vasabladet; *"Bevisligen dör fler människor av vård- och medicineringsmisstag när vården inte sker på eget språk."* Till patientsäkerheten relateras också ett exempel där skribenten av insändaren fungerat som tolk över telefon. *"Då gick konversationen via mig på så vis att läkaren förklarade för mig vad som skulle göras, när och hur, och så fick jag i min tur redogöra för patienten vad läkaren sagt."* (Vasabladet, 13.12.2016) Idéer om att söka vård på längre håll för att få service på svenska lyftes fram. *"Samarbete kan ske även med andra sida Kvarnen"* (Vasabladet, 4.1.2017) och *"Varför inte ge landskapen Österbotten och Åland till Sverige?"* (Vasabladet, 22.12.2016). Värt att tas upp är att det också förekommer flera insändare som uppmanar de som är mot sjukhusreformen att tänka om - *"komma upp ur skyttegravarna"* (Vasabladet 15.12.2016, 29.12.2016)



Figur 1. Fördelningen mellan de 35 artiklar som beaktas i resultatet.

## 8 DISKUSSION OCH KRITISK GRANSKNING

När upplevelserna som framkommer ur de analyserade insändarna speglas mot resultat i den tidigare forskningen, kan det konstateras att problemområdet för de två grupperna skiljer sig. Problemen som tas upp i tidigare gjorda studier uppstår främst i vårdsituationer. De handlar om patientsäkerhet och att rent konkret inte kunna kommunicera patient och vårdare emellan. Dylika argument ses också bland insändarna i Vasabladet, men inte så frekvent att de skulle bilda egna kategorier. Att det inte skrivs så mycket om konkreta problem i kommunikationen kan ha att göra med att folk inte upplevt sådana problem ännu. Det har kanske inte behövts stöd av tolk i möten mellan patient och vårdare, och därför reflekteras inte så mycket över just sådana saker.

I Finland hör det till rättigheterna att få service på svenska. Samtidigt ses det som lite av ett hot mot minoritetspråket när det lokala sjukhuset "degraderas". Det är kanske därför folk väljer att skriva om just rättigheter och diskriminering. Även i den tidigare forskningen framkommer upplevelser om rasism, men det är av lite annan typ, på en mera individuell nivå i de fallen. I de analyserade insändarna riktas all kritik mot regeringen som genomför social- och hälsovårdsreformen. Det är väldigt mycket politik i det som skrivs. Likaså när det skrivs om att gå samman och inte ge upp, har det

mycket politisk innebörd i sig. Det som uppmanas är att som folk hålla ihop mot sjukhussammanslagning, men också helt konkret att gå in för kommunsammanslagningar, för att eventuellt få en starkare röst i beslutsfattande på nationell nivå.

Metoden som används lämpar sig bra för syftet med studien. Inom det tidsintervall som valdes att användas, skrevs många insändare angående ämnet till Vasabladet, vilket gjorde urvalet stort. Ett Vasablad innehöll upp till fyra relevanta insändare. Att göra studien som en kvalitativ textanalys, gör att upplevelser kommer fram, samtidigt som det går att mäta hur pass vanliga dessa upplevelser är.

Syftet för studien var att analysera svenskspråkiga individers upplevelser av sjukhussammanslagningen. Det framkommer tydliga riktningar i insändarna. När resultatet ställs mot den tidigare forskningen ses inte klara likheter mellan områdena. Det förekommer likheter och enstaka insändare som tangerar de problem som framkommer i tidigare forskning. I det stora hela skiljer sig dock problemområdena.

En studie börjar alltid med en frågeställning man söker svar på. För att få svar på frågan krävs att man samlar empiri, det vill säga data från verkligheten. Det finns vissa krav på empirin. Den skall vara giltig och relevant, samt pålitlig och trovärdig. Det talas om validitet och reliabilitet. Validitet indelas i intern och extern validitet. Med intern validitet menas huruvida man mäter det man verkligen tänkt sig att mäta. Dag Jacobsen använder i sin bok *"Förståelse, beskrivning och förklaring"* ett exempel på att mäta livskvalitet. Kan man ha hög livskvalitet även om man lider av smärtor och ångest? Extern validitet huruvida ett resultat även är giltigt i andra sammanhang. Är livskvalitet samma sak i olika länder. Denna del kan också kallas generaliserbarhet. När det pratas om reliabilitet inom forskning innebär det att resultaten går att lita på och att studien är noggrant genomförd. (Jacobsen, 2012. s.16-21)

Vid kvalitativa studier går det inte på samma sätt som i kvantitativa att mäta resultaten, och på så sätt göra en kritisk granskning. Kritisk granskning av en kvalitativ studie innebär att man förhåller sig kritiskt till de data man samlat in. Det finns olika metoder för detta, men en central faktor som lyfts fram är öppenhet. Det är viktigt att metoden som använts beskrivs och att det redogörs för hur resultaten i studien kan ha påverkats.

*"Öppenhet är central eftersom den gör det möjligt för läsarna själva att bedöma om de har förtroende för de metoder som använts" (Jacobsen, 2012 s. 161-179)*

För att värdera den interna validiteten av denna studie, kan en fråga som "Mättes verkligen individers upplevelser av en sjukhussammanslagning?" ställas. Kritik i detta fall riktas då mest mot ordvalet "upplevelser". I många fall är kanske reaktioner ett bättre ordval på det som uttrycks i en insändare. Annars är det just upplevelser om diskriminering och osäkerhet inför framtiden som främst kommer fram i texterna. Vad gäller den externa validiteten, eller generaliserbarheten, kunde samplet ifrågasättas. Vilka är det som gör insändare i Vasabladet? Eftersom de som gjort insändarna är okända, finns ingen information om ålder. Om det då är en viss ålderskategori som är överrepresenterad i analysmaterialet, går det inte att generalisera resultatet och säga att detta är något som alla upplever. Planeringen av undersökningen kunde ha varit bättre, och därmed påverkas även reliabiliteten av arbetet.

Samplet kan alltid vara större, och med mer tid och erfarenhet hade en noggrannare analys kunnat utföras. Kategoriseringen hade varit bredare, och man hade kunnat dra klarare slutsatser i resultatet. Genom arbetets gång har det dock strävats till att använda färsk, vetenskaplig litteratur. Genom konsekvent hänvisning till dessa källor ges läsaren en möjlighet att själv också värdera innehållet. Det arbete som här har gjorts är trots allt utfört till bästa förmåga.

## KÄLLOR

- Arcada. 2014. *God vetenskaplig praxis i utbildning och forskning vid Arcada*. Hämtad: 5.4.2017. Tillgänglig: [https://start.arcada.fi/sites/default/files/dokument/ovriga%20dokument/god\\_vetenskaplig\\_praxis\\_i\\_utbildning\\_och\\_forskning\\_vid\\_arcada\\_2014.pdf](https://start.arcada.fi/sites/default/files/dokument/ovriga%20dokument/god_vetenskaplig_praxis_i_utbildning_och_forskning_vid_arcada_2014.pdf)
- Arcada. 2016. *Utbildning till förstavårdare* Hämtad: 7.11.2016  
Tillgänglig: <https://www.arcada.fi/sv/bachelorexamen/forstavardare>
- Cowden, John D., Thompson, Darcy A., Ellzey, Jennifer., Artman, Michael. 2012. Getting Past Getting By: Training Culturally and Linguistically Competent Bilingual Physicians. *The Journal of Pediatrics*. Volume 160, Issue 6. Sidor 891-892  
Hämtad: 30.11.2016 Tillgänglig: [http://www.jpeds.com/article/S0022-3476\(12\)00235-1/pdf](http://www.jpeds.com/article/S0022-3476(12)00235-1/pdf)
- Ebbe, Julie., Wahlström, Freddi. 2016. Ingen omfattande jour i Vasa. *Yle nyheter*.  
Uppdaterad: 13.12.2016, Hämtad: 20.12.2017. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2016/12/12/ingen-omfattande-jour-i-vasa>
- Fatahi, Nabi., Mattson Bengt., Lundgren, Solveig M., Hellström, Mikael. 2010, Nurse radiographers' experiences of communication with patients who do not speak the native language. *Journal of advanced nursing*. Volym 66, Issue 4 sidor 774-783  
Hämtad: 25.11.2016 Tillgänglig: [http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1365-2648.2009.05236.x/epdf?r3\\_referer=wol&tracking\\_action=preview\\_click&show\\_check-out=1&purchase\\_referrer=onlinelibrary.wiley.com&purchase\\_site\\_license=LICENSE\\_DENIED\\_NO\\_CUSTOMER](http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1365-2648.2009.05236.x/epdf?r3_referer=wol&tracking_action=preview_click&show_check-out=1&purchase_referrer=onlinelibrary.wiley.com&purchase_site_license=LICENSE_DENIED_NO_CUSTOMER)
- Fernandez, Alicia., Schillinger, Dean., Warton, Margret E., Adler, Nancy., Moffet, Howard H., Schenker, Yael., Salgado, Victoria M., Ahmed, Ameena., Karter, Andrew J. 2011. Language Barriers, Physician-Patient Language Concordance, and Glycemic Control Among Insured Latinos with Diabetes: The Diabetes Study of Northern California (DISTANCE). *Journal of General Internal Medicine*. Volume 26. Issue 2. Sidor 170-176. Hämtad: 30.11.2016 Tillgänglig: <http://link.springer.com/article/10.1007/s11606-010-1507-6>
- Finlex. 2003. *Språkklag*. Hämtad 24.2.2017. Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030423?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=spr%C3%A5klag>
- Finlex. 2010. *Hälso- och sjukvårdslag*. Hämtad 24.2.2017. Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2010/20101326?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=h%C3%A4lsov%C3%A5rd>
- Flores, Glenn., Abreu, Milagros., Barone, Cara Pizzo., Bachur, Richard., Lin, Hua. 2012. Errors of Medical Interpretation and Their Potential Clinical Consequences:

A Comparison of Professional Versus Ad Hoc Versus No Interpreters. *Annals of Emergency Medicine*. Volume 60. Issue 5, Sidor 545-553 Hämtad 30.11.2016  
Tillgänglig:  
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0196064412001151>

Forskningsetiska delegationen, 2012. *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från god vetenskaplig praxis i Finland - anvisningar (GVP-anvisningar)* Hämtad: 6.4.2017. Tillgänglig: <http://www.tenk.fi/sv/god-vetenskaplig-praxis-anvisningar>

Green, Alexander R., Ngo-Metzger, Quyen., Legedza, Anna T.R., Massagli, Michael.P., Phillis, Russell S., Iezzoni, Lisa I. 2005, Interpreter Services, Language Concordance, and Health Care Quality. *Journal of General Internal Medicine*. Volume 20, Issue 11, sidor 1050-1056 Hämtad 7.11.2016 Tillgänglig:  
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1525-1497.2005.0223.x/epdf>

Holme, Idar Mange., Solvang, Bernt Krohn, 1997. Textanalys. *Forskningsmetodik*. Andra upplagan. Studentlitteratur. Lund. Sidor 141-144

Jacobsen, Dag Ingvar. 2012. *Förståelse, beskrivning och förklaring*. Studentlitteratur. Lund. 2. upplagan. 327 sidor.

Leiwo, Hanne. 2016. Seinäjoen keskussairaalaista laajan päivystyksen sairaala – "Olemme tyytyväisiä ja ehkä vähän helpottuneita". *Yle Uutiset*. Uppdaterad: 20.6.2016, Hämtad 15.11.2016. Tillgänglig: <http://yle.fi/uutiset/3-8893289>

Meuter, Renata F.I., Gallois, Cindy., Segalowitz, Norman S., Ryder, Andrew G., Hocking, Julia. 2015. Overcoming language barriers in healthcare: A protocol for investigating safe and effective communication when patients and clinicians use a second language, *BMC Health Services Research*, Publicerad: 10 september 2015, Hämtad: 25.11.2016 Tillgänglig:  
<https://bmchealthservres.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12913-015-1024-8>

Migrationsverket. 2016. *Vastaanottotilastot*. Hämtad: 15.11.2016  
Tillgänglig: [http://www.migri.fi/tietoa\\_virastosta/tilastot/vastaanottotilastot](http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/vastaanottotilastot)

Roberts, G.W. 1994. Nurse/patient communication within a bilingual health care setting. *British Journal of Nursing*. Volume 3.

Social- och hälsovårdsministeriet., Finansministeriet. *Vård- och landskapsreformen*. Uppdaterad: 2017 Hämtad: 22.2.2017 Tillgänglig:  
<http://alueuudistus.fi/sv/framsida>

Steinberg, Emma M., Valenzuela-Araujo, Doris., Zickafoose, Joseph S., Kieffer, Edith., DeCamp, Lisa Ross., 2016, The "Battle" of Managing Language Barriers in Health Care, *Sage Journals - Clinical Pediatrics*, Volume 55, Issue 14 Sidor 1318-1327 Hämtad: 28.11.2016 Tillgänglig:  
<http://cpj.sagepub.com.ezproxy.arcada.fi:2048/content/55/14/1318.full#ref-12>

Widberg, Karin. 2006. *Kvalitativ forskning i praktiken*. Studentlitteratur. Lund. 232 sidor.

## **BILAGOR**

### **Bilaga 1: Ledare och insändare i Vasabladet**

#### **"Gå samman och ge inte upp"**

- 12.11.2016 - "Hög tid att gå samman", "Nya vindar i Korsholm" s. 24
- 6.12.2016 - "Ett sorgligt smalt perspektiv" s. 23
- 11.12.2016 - "Vi måste dra lärdomar" s.16
- 14.12.2016 - "Marmorfasaden som rämnade" , "Ett bakslag - Ge inte upp" , "En välplanerad 100-års present" s.22-23
- 20.12.2016 - "Märklig demokrati" s. 15
- 22.12.2016 - "Svenskfinland enas av hot", "Oförsvarligt agerande", "2016 var INTE början på slutet" s. 16-17
- 13.1.2017 - "En ny tid står för dörren" s.23
- 18.1.2017 - "Dags att börja se framåt" s.20
- 20.1.2017 - "Sikta framåt, sikta högt" s. 20
- 24.1.2017 - "Precis därför samman" s.15
- 25.1.2017 - "Vi förlorade fulljouren - Vad lärde vi oss?" s.16
- 27.1.2017 - "Ett enat Österbotten" s. 18
- 28.1.2017 - "Dags att välja riktning" s. 18

#### **"Rättigheter och diskriminering"**

- 17.11.2016 - "Maktkampen inom vården och särskilt VCS" s. 17
- 8.12.2016 - "Låt oss hoppas på det bästa" s. 21
- 9.12.2016 - "Svenskans ställning måste tryggas"
- 10.12.2016 - "Kampen för VCS fortsätter" s.23
- 16.12.2016 - "Raserandet av rättsstaten Finland" s.19
- 17.12.2016 - "Vårdreformen och vidundret" s. 20
- 20.12.2016 - "Nödros riktat till presidenten" s. 15
- 23.12.2016 - "En oroande kursändring" s.21
- 27.12.2016 - "Nationalspråksstatusen i fara" s. 30



10.1.2017 - "Skäms, Petteri Orpo" s.19

12.1.2017 - "Fly eller fäkta, det är frågan" s.16

## **Övriga**

19.11.2016 - "Kampen större än jourstatus" s. 23

13.12.2016 - "Seinäjoki kommer inte att kunna leverera vård på svenska" s.23

15.12.2016 - "Upp ur skyttegravarna, kustsvenskar" s. 16

22.12.2016 - "Litet tips till Sipilä" s.17

29.12.2016 - "Den stora blåsningen i Vasaregionen" s.21

4.1.2016 - "Regeringen och reformen" s.16